

Protocol pesten Acreon

1. Definitie van pesten	2
2. Manieren om te pesten	3
3. Welke partijen onderscheiden we	4
4. Gevolgen	6
5. Signalering	8
6. De aanpak	10
7. Begeleiding	13
8. Tot slot	14
9. Bronnen	15

1. Definitie van pesten

Wat is pesten?

De definitie van pesten is het systematisch uitoefenen van psychische en/of fysieke mishandeling door een leerling, of een groep leerlingen, van een leerling die niet in staat is zichzelf te verdedigen. Dit wordt ook wel het zondebok verschijnsel genoemd. Een leerling in een geïsoleerde positie wordt bedreigd door de rest van de groep. Ook het stelselmatig negeren van een leerling valt hieronder.

Het pesten kan ook plaats vinden door gebruik van de computer of mobiele telefoon. Het grote verschil met traditioneel pesten bestaat hierin dat digitaal pesten meestal anoniem is.

Bij Stichting Respont wordt de regel gehanteerd, dat degene die het pesten ondergaat, bepaalt of het vertoonde gedrag wel of niet gewenst is. Vanuit Acreon onderschrijven we deze visie maar we gaan hier wel een stap verder in omdat degene die slachtoffer is, mogelijk niet zal toegeven dat hij gepest wordt.

Acreon is een onderwijszorgarrangement, waarbij het niet wenselijk is voor het pedagogisch klimaat, dat er gepest wordt en hier niet tegen wordt opgetreden. Vandaar dat we alert zijn op signalen van pesten, zodat we hier adequaat op kunnen reageren.

2. Manieren om te pesten

Er zijn verschillende manieren waarop mensen elkaar pesten. Het is goed om hier kennis van te hebben zodat men op tijd kan ingrijpen.

- **Met woorden;** Vernederen, belachelijk maken, schelden, dreigen, met bijnamen aanspreken, gemene briefjes, mailtjes, sms'jes, WhatsApps.
- **Lichamelijk;** Trekken aan kleding, duwen en sjoeren, schoppen en slaan, krabben en aan haren trekken, wapens gebruiken.
- **Achternvolgen;** Opjagen en achterna lopen, in de val laten lopen, klem zetten of rijden, opsluiten.
- **Uitsluiting;** Doodzwijgen en negeren, niet uitnodigen op feestjes, niet mee laten doen bij groepsopdrachten.
- **Stelen en vernielen;** Afpakken van kledingstukken, schooltas, schoolspullen. Kliederen op boeken, banden lek prikken, fiets beschadigen.
- **Afpersing;** Dwingen om geld of spullen af te geven. Het afdwingen om iets voor de pestende leerling te doen.
- **Via Social Media;** Het doorsturen of verwijderen van foto's waar het slachtoffer op staat, het bewust posten van foto's, vervelende of beledigende berichten sturen via Social Media.

3. Welke partijen onderscheiden we?

Bij pesten zijn meerdere partijen betrokken. Om pesten te voorkomen en te stoppen is het nodig dat alle partijen betrokken worden bij de uitvoering van de aanpak. We spreken van een vijfsporen aanpak.

De partijen zijn:

- **De gepeste leerling** (slachtoffer)
Elke leerling loopt de kans om gepest te worden maar sommige leerlingen hebben een grotere kans om gepest te worden dan anderen. Dat kan komen door uiterlijke kenmerken maar heeft vaker te maken met vertoond gedrag, de wijze waarop gevoelens worden beleefd en de manier waarop die worden geuit. Leerlingen die gepest worden hebben vaak andere interesses dan de meeste leeftijdgenoten of ze doen andere dingen. Veel leerlingen die gepest worden hebben een beperkte weerbaarheid. Ze zijn niet in staat om daadwerkelijk actie te ondernemen tegen de pestkoppen en stralen dat dan ook uit. Angst en onzekerheid worden versterkt door het ondervonden pestgedrag, waardoor de gepeste leerling in een vicieuze cirkel komt waar hij zonder hulp niet meer uit komt. Gepeste leerlingen voelen zich vaak eenzaam, hebben in hun omgeving geen vrienden om op terug te vallen en kunnen soms beter met volwassenen opschieten dan met hun leeftijdgenoten.
- **De pester**
Ruim één derde van de middelbare scholieren maken zich schuldig aan pesten. Vaak zijn pestende leerlingen verbaal en/of fysiek de sterkere. Meisjes pesten in drie kwart van de gevallen door middel van psychisch geweld (buitensluiten, roddelen) en voor de rest door middel van fysiek geweld. Bij jongens is het net andersom. Pesters kunnen het zich permitteren zich agressief op te stellen en ze reageren dan ook met dreiging van geweld of de indirecte inzet van geweld. Ze lijken populair te zijn in de klas maar dwingen hun populariteit in de groep af door te laten zien hoe sterk ze zijn en wat ze allemaal durven. Ze hebben weinig invoelend vermogen, zijn impulsief en domineren graag andere leerlingen. Een 'succesvolle' pester heeft niet geleerd zijn agressie op een andere manier te uiten dan door het ongewenste pestgedrag te vertonen.
Door hun verkeerde en vooral beperkte sociale vaardigheden hebben ze vaak moeite om een vriendschap op te bouwen en te onderhouden op andere gronden dan die van macht en het delen van die macht. Pesters maken een abnormale sociale ontwikkeling door met alle gevolgen van dien voor de pester zelf.

- **De pester-slachtoffer**
Een deel van de adolescenten pest zelf en wordt gelijktijdig gepest. Van alle leerlingen zijn de pester-slachtoffers het slechtst af. Zij pesten meer dan de pesters en ze worden meer gepest dan de slachtoffers.
- **De zwijgende middengroep**
De meeste leerlingen zijn niet direct betrokken bij pesten in de actieve rol van pester. Sommigen houden enige afstand en andere leerlingen doen, uit angst of uit berekening, mee. Dit zijn de zogenaamde meelopers.
Het specifieke kenmerk van een meeloper is de grote angst om zelf in de slachtofferrol te geraken. Het kan ook zijn dat ze willen meeliften op de populariteit van de pester in kwestie.
- **De medewerkers**
Pesten is een goed bewaard groepsgeheim. Bijna iedere leerling weet dat in de groep wordt gepest, toch durft niemand het aan de leerkracht of ouder te vertellen. De medewerkers weten dus ook vaak niet dat er in de groep wordt gepest. En zien ze het ongewenst gedrag, dan wordt het lang niet altijd als pesten geïnterpreteerd.
- **De ouders**
Wanneer leerlingen worden gepest, durven ze het in de meeste gevallen niet aan hun ouders te vertellen dat hen dit overkomt. Ze kunnen bang zijn dat hun ouders naar school gaan, het aan de leerkracht vertellen en dat deze het verkeerd aanpakt.

4. De gevolgen

Pesten is niet alleen schadelijk voor slachtoffers maar ook voor de pester zelf en voor niet-betrokken toeschouwers.

Gevolgen voor slachtoffers van pesten

Een éénmalige pestervaring is zelden erg traumatiserend, ook als die heel ernstig is. Vooral kinderen die herhaaldelijk en op verschillende manieren zijn gepest, hebben last van sociale en emotionele problemen.

Uit verschillende onderzoeken blijkt dat gepest worden gevoelens van eenzaamheid en depressie vergroot en bestaande problemen verergert. Slachtoffers gaan zichzelf door het pesten minder leuk vinden, vertrouwen hun leeftijdsgenoten niet en zijn bang om naar school te gaan.

Die gevoelens kunnen leiden tot verder isolement en diepere depressie en kunnen nog meer pestgedrag uitlokken. Kinderen die aan het begin van het schooljaar gepest worden, hebben een aanzienlijk grotere kans dat ze zes maanden later in datzelfde schooljaar ook gepest worden. Bovendien hebben ze vaker last van psychosomatische klachten, zoals hoofdpijn, slaapproblemen, buikpijn, bedplassen en vermoeidheid.

Gevolgen voor pesters

De gevolgen voor pesters zijn op korte termijn nog niet negatief. Zolang ze op school zitten, kunnen ze zich vaak goed staande houden. Hun schoolprestaties zijn beter dan die van gepeste kinderen en hun populariteit en zelfwaardering zijn ook groter. Vaak is er wel sprake van een zogenaamde schijnpopulariteit: klasgenoten bewonderen de pesters maar tegelijkertijd zijn ze ook bang voor ze. Ze lijken populair maar zijn het daadwerkelijk niet.

Op de lange termijn kunnen pesters echter wel sociale problemen krijgen. Een pestend kind leert dat het doelen kan bereiken zonder op een sociaal aangepaste manier met anderen te onderhandelen. Daardoor kan hij uiteindelijk onaangepaste gedragspatronen krijgen.

Kinderen en jongeren die op school anderen pesten, lopen een grotere kans op ernstige problemen in hun adolescentie. Ze komen vaker met justitie in aanraking, drinken meer alcohol en plegen vaker zelfmoord. Jongens die pesten zijn later vaker bij vechtpartijen betrokken. Meisjes die vroeger pestten, hebben op latere leeftijd een grotere kans om betrokken te raken bij huiselijk geweld en om tienermoeder te worden. Kinderen van vroegere pestkoppen vertonen op hun beurt weer vaker problematisch gedrag.

Gevolgen voor klasgenoten

De hele klas kan last hebben van pesten. De verstoring en afleiding die het pesten veroorzaakt hinderen het leren. Op dagen waarop niet-betrokken kinderen iemand gepest zien worden, vinden ze school minder leuk. Kinderen die dagelijks geconfronteerd worden met pesten krijgen bovendien de boodschap dat toeschouwers niet ingrijpen, slachtoffers verdienen wat ze krijgen, macht belangrijker is dan rechtvaardigheid en dat volwassenen niet goed voor kinderen zorgen.

5. Signalering

Op school zijn alle medewerkers alert op signalen die wijzen op pesten. Hieronder een poging voor een opsomming die niet pretendeert compleet te zijn.

Kinderen die gepest worden geven namelijk meerdere signalen af:

1. **Ze worden uitgelachen of op een onvriendelijke manier benaderd.**

Regelmatig valt het op dat erom het kind wordt gelachen of dat andere kinderen onaardige opmerkingen maken.

2. **Ze worden als laatste gekozen bij teamspelletjes.**

Tijdens de gymles of op het plein zijn het steeds dezelfde kinderen die als laatste worden gekozen en die ze eigenlijk liever niet in hun team willen hebben.

3. **Hun bezittingen worden afgenomen of liggen overal verspreid.**

Ze zijn regelmatig hun spullen kwijt of moeten deze bij elkaar rapen.

4. **Ze hebben kneuzingen, verwondingen of kapotgescheurde kleren.**

Waar komen die blauwe plekken en kneuzingen vandaan? Is het kind zelf zo onhandig dat het allerlei ongelukjes heeft, of zit er meer achter?

5. **Ze zijn vaak alleen tijdens pauzes en overblijven.**

Het kind staat alleen op het plein en doet niet mee met met andere kinderen. Heeft het kind echt zelf geen zin om mee te doen, of wordt het structureel buitengesloten?

Je ziet een slachtoffer vaak dicht bij de leerkracht of overblijfouder blijven. Ook blijven ze na schooltijd soms langer in de klas hangen, om de juf te helpen, zodat ze niet gelijk met de 'pestkoppen' naar buiten hoeven.

6. **Ze nemen geen klasgenootjes mee naar huis.**

Ze zitten vaak alleen op hun kamer en worden niet uitgenodigd voor feestjes.

7. Ze gaan achteruit in hun schoolprestaties.

Het kind heeft meer moeite om zich te concentreren en kan rusteloos of hyperactief zijn. Ook zie je vaak dat de schoolresultaten langzaam achteruit gaan.

8. Ze lijken gestrest, ongelukkig en depressief. Het kind zit niet lekker in z'n vel en heeft een doffe uitstraling.

Ze slapen onrustig met nare dromen. Het voelt zich ongelukkig en verdrietig en heeft vaak ook allerlei lichamelijke klachten zoals hoofdpijn of buikpijn.

9. Ze zijn onhandig en kinderlijk.

Het kind kan vreemde of irritante gewoontes hebben, waar ook volwassenen (inclusief de leerkracht) zich aan kunnen storen.

10. Ze proberen terug te vechten als ze worden aangevallen of beledigd.

Het kind is regelmatig bij vechtpartijen betrokken en kan zeer temperamentvol overkomen. Is het echt zo'n heethoofd of driftkikker? Kinderen vinden het vaak grappig wanneer een kind stampvoetend van woede voor zichzelf probeert op te komen en ze zullen dan ook net zolang doorgaan met 'uitdagen' tot ze dit doel hebben bereikt. Heel vaak wordt juist het kind dat wordt gepest 'betrap't' door de leerkracht wanneer het iets terug doet.....en moet dit vaak met straf bekopen.

6. De aanpak

In het 'protocol pesten' van Respont, 04-06-2013, wordt bij de aanpak van onderstaande uitgangspunten uitgegaan:

Pesten wordt als een probleem gezien door alle betrokken partijen; leerkrachten, onderwijsondersteunend personeel, ouders en leerlingen.

De school is actief in het scheppen van een veilig pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als onacceptabel gedrag wordt ervaren.

Leerkrachten en onderwijsondersteunend personeel moeten pesten kunnen signaleren en vervolgens duidelijk stelling nemen tegen pesten.

De school dient te beschikken over een directe aanpak wanneer pesten de kop opsteekt. (pestprotocol)

De school ontplooit preventieve (les) activiteiten.

Op Acreon komt pesten soms voor. Juist vanwege het gebrek aan inzicht bij de leerlingen in sociale interacties en gebrek aan inzicht op het effect van eigen handelen. Daarnaast zijn de leerlingen kwetsbaar. Pesten schaadt de sociaal emotionele ontwikkeling. Gepeste leerlingen voelen zich niet veilig. Uitgedaagd worden en meelopen zijn triggers waar de leerlingen moeilijk aan kunnen weerstaan, zo komt pesten ook in groepsverband voor.

Gebaseerd op de uitgangspunten van Respont onderscheiden we in onze aanpak op Acreon de volgende punten:

- **Veilig schoolklimaat**

Op Acreon werken we actief aan een veilig schoolklimaat.

We ondernemen preventieve activiteiten zoals bijvoorbeeld de anti-pestmaand. We zullen verschillende opdrachten en activiteiten uitvoeren in deze maand, gericht op preventie van pesten.

Daarnaast zijn we heel het schooljaar alert op hoe de leerlingen met elkaar en met ons omgaan.

- **Preventie**

Op Acreon maken we met de leerlingen in de mentorklassen afspraken over hoe we willen hoe de leerlingen met elkaar omgaan.

Op de feedbackkaarten van de leerlingen staan ook standaard twee doelen gericht op het op een goede manier omgaan met elkaar. In de lessen wordt aandacht besteed aan hoe we willen dat leerlingen met elkaar omgaan. We organiseren een anti-pestmaand waarin we verschillende activiteiten aanbieden ter preventie van pesten. Hierna komen deze lessen periodiek terug. Op Acreon houden we de

leerlingen nauwlettend in de gaten. In de pauzes zijn er leerkrachten aanwezig in de patio en de aula.

- **Wat we doen**

Naast actief aan preventie werken, zullen we ook ad hoc aandacht besteden aan pesten en assertiviteit binnen de lessen Rots en Water.

De leerkracht werkt in de groep aan preventie en pikt vroegtijdig signalen op.

De sociale competentie observatielijst SCOL kan gebruikt worden om zicht te krijgen op de beleving van de leerling. Bij vermoeden van pesten kan een specifieke internetsite geraadpleegd worden door leerkracht, pester en slachtoffer. (www.pestweb.nl)

Deze kan ook als startpunt voor een lesprogramma dienen.

Verder hebben we op Acreon signaleringsplannen, om vroegtijdig gedragingen van de leerlingen in kaart te brengen en hierop te anticiperen.

We willen een school zijn waar leerlingen graag komen omdat ze zich gesteund voelen in hun ontwikkeling. Wederzijds respect, focus op groei en waardering vormen de basis voor onze omgang.

Pestgedrag wordt altijd aangepakt.

Iedereen die betrokken is bij de pester en bij het slachtoffer wordt op de hoogte gebracht van de feiten. Bij sprake van pesten worden de ouder(s) en/of verzorger(s) geïnformeerd en uitgenodigd voor een gesprek met Acreon.

Als er sprake is van wetsovertreding, wordt de politie hierbij betrokken. Op Acreon hebben we een wijkagente, die nauw betrokken is bij Acreon. Situaties waarin gepest wordt, worden altijd besproken in de CvB. (Commissie van Begeleiding)

7. Begeleiding

- **Begeleiding van en consequenties voor de pester**

Het zijn de pesters die het probleem veroorzaken, niet de slachtoffers. Uit onderzoek blijkt dat pesters (fysiek en verbaal) sterker zijn dan hun klasgenoten. Ze zien slachtoffers als waardeloos, zijn agressief, hebben gebrek aan zelfbeheersing en een positieve houding t.a.v. geweld. Pesters gebruiken verschillen als excuus om anderen het leven zuur te maken. In principe hebben ze zondebokken nodig waarop zij hun frustratie kunnen af reageren. Ze hebben vaak geen idee van wat ze aanrichten en hebben daardoor weinig schuldgevoelens. Pesten gaat dan ook

niet vanzelf over. Een pester heeft een vier keer grotere kans om crimineel gedrag te gaan vertonen. Hulp is dus noodzakelijk.

Stap 1. De pester wordt aangesproken op zijn gedrag. Daarin wordt duidelijk gemaakt dat het gedrag ongewenst is op deze school. Degene die de pester aanspreekt, maakt duidelijk dat de bezorgdheid om het pestgedrag gedeeld zal worden met het hele team en de ouder(s) en/of verzorger(s) van de pester. Ook worden de ouders van het slachtoffer geïnformeerd. Er worden concrete afspraken gemaakt met de pester, het slachtoffer, ouder(s) en verzorger(s) en het team van Acreon. Het pesten wordt met de directeur besproken en komt terug in de CvB. Er wordt onderzocht wie de meelopers zijn, ook met de meelopers wordt het gesprek aangegaan en de ouders hiervan geïnformeerd. Er worden afspraken gemaakt met de meelopers in diens ouders. (individueel)

Er wordt een aantekening gemaakt in het dossier (More Care 4 en Magister) . Hiermee creëren we een kring van nabijheid en toezicht waardoor iedereen grenzen kan stellen aan het pestgedrag. Er wordt een contract opgesteld dat de leerling tekent, hierin staan de gemaakte afspraken.

Stap 2. Als de pester ondanks de gemaakte afspraken, zich opnieuw schuldig maakt aan pesten, dan zal na overleg met de directeur van Acreon, worden overgegaan tot het schorsen van de leerling. Tijdens de schorsingsperiode krijgt de leerling die heeft gepest, verschillende huiswerkopdrachten mee, gericht op het thema pesten.

Stap 3. Wanneer het pesten op de voorgaande manieren niet onder controle te krijgen is, zal Acreon overgaan tot een tweede schorsing, waarna het mogelijk is dat er een verwijderingsprocedure zal worden ingezet.

- **Begeleiding van de gepeste leerling**

Stap 1. Er volgt een gesprek met de gepeste leerling en de ouders en/of verzorgers van de leerling.

De bedoeling van het gesprek is om de leerling op te vangen en zijn of haar emoties te laten uiten en er achter zien te komen in welke mate de leerling weerbaarder zou moeten worden en of er

bepaalde gedragingen zijn die sociaal onhandig zijn. Vanuit deze informatie kunnen er acties worden ingezet om de leerling te ondersteunen.

Stap 2. Er kan per geval verschillend, een keuze gemaakt worden uit de volgende interventies;

Inzicht gevende informatie, misschien ook met voorbeeldfilmpjes of rollenspellen, waarbij een leerling bij een ander kan zien hoe het werkt om het vervolgens naar zichzelf te keren.

Advies sociale vaardigheidstraining om weerbaarder te worden of handiger te zijn in sociale interacties.

Cursus zelfverdediging indien van toepassing. Dit is mogelijk op Acreon, ook is het mogelijk om rots en water te volgen.

Sportadvies judo of zelfverdedigingssporten.

Wat nodig is om de gepeste leerling weerbaarder te maken of te zorgen dat hij minder snel opnieuw slachtoffer zal worden.

Bijvoorbeeld door voorlichting te geven over hoe te reageren met en op klasgenoten, uitdagingen en dergelijke.

Stap 3. Als er een helder plan van aanpak is gemaakt, dan worden alle betrokken partijen ingezet om de leerling optimaal te ondersteunen.

8. Tot slot

Ouders kunnen op Acreon altijd met vragen, of mededelingen van hun kind, over pesten terecht bij de hieronder genoemde pestcoördinator of de vertrouwenspersoon van Acreon.

-(Anti)Pestcoördinator Nick van Tilborg (nvantilborg@juvent.nl)

-Vertrouwenspersoon Sanna Dijkhuizen(sdijkhuizen@juvent.nl)

Wanneer ouders van mening zijn dat de school het pestprobleem onvoldoende aanpakt, kunnen ze via de vertrouwenspersoon naar de Klachtencommissie worden doorverwezen.

Wanneer er sprake is van seksuele intimidatie kan de vertrouwenspersoon worden ingeschakeld.

De vertrouwenspersoon ondersteunt de klager en denkt mee over verstandige vervolgstappen. In een aantal gevallen kan ook aangifte gedaan worden bij de politie.

Strafbaar gedrag wordt niet door de school zelf opgelost. Hierbij wordt altijd politie ingeschakeld.

Bronnen

- Protocol pesten Respont 13-06-2013
- (www.orthopedagogiek.com/pesten.htm)
- Pestprotocol Asteria College Mei 2011.
- Wat werkt tegen pesten? Artikel Nederlands jeugdinstituut. Karen van Rooijen-Mutsaers e.a. april 2015
- Geweldloos verzet en nieuwe autoriteit in gezinnen als antwoord op destructief gedrag bij jongeren. Een verhaal van nabijheid bieden én grenzen stellen. Leen Hermkes en Jan Hoet
- Federal Computer Crime Unit (www.e-cops.be) bij cyberpesten
- Nederlands Jeugdinstituut
- Stichting Reactif (www.reactif.nl) intensieve jongerenmedia
- Fekkes, M. (2005). 'Bullying among elementary school children'. Leiden
- Stassen Berger, K. (2007). 'Update on bullying at school: a science forgotten?', in: 'Developmental Review', 27, 90-126.

